

Asia: VN/14657/2025-STM-56

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry vastustaa hallituksen esitystä.

Esityksellä tavoitellaan hiljattain maahan tulleiden pienten lasten vanhempien nykyistä nopeampaa kotoutumista sekä lasten yhteiskuntaan integroitumista ja kotimaisen kielen oppimista. Tavoitteena on, että vähemmän kuin kolme vuotta Suomessa asuneet pienten lasten vanhemmat valitsisivat lapsen hoitomuodoksi nykyistä useammin varhaiskasvatukseen osallistumisen ja, että vanhemmat ohjautuisivat nykyistä enemmän kotoutumispalveluiden piiriin.

SAK pitää tavoitetta lasten yhteiskuntaan integroitumisesta ja kotimaisen kielen oppimista sekä vanhempien ohjautumista kotoutumispalveluiden piiriin tavoiteltavana. Hallituksen esityksessä ehdotettu kolmen vuoden asumisaikavaatimus ei ole kuitenkaan yhdenvertainen eikä tehokas keino tavoitteen saavuttamiseksi.

Hallituksen esityksen arviot ehdotusten työllisyys- ja käyttäytymisvaikutuksista sisältävät merkittäviä epävarmuuksia. Tämä johtuu käyttäytymisvaikutusten arvioimisen vaikeudesta. On keskeistä kuitenkin huomata, että Norjassa vastaavan lain vaikutukset työllisyyteen ja kotoutumiseen ovat olleet vähäisiä. Norjassa myös vaikutukset varhaiskasvatukseen osallistumiseen olivat vähäisiä. On siis kyseenalaista, voidaanko hallituksen esityksellä saavuttaa toivottuja lopputuloksia. Kun syyt hoitaa lasta kotona ovat pääosin kulttuurilliset, etuuden epääminen ei välttämättä tuo toivottuja käyttäytymismuutoksia vaan lisää lähinnä toimeentulon haasteita. Hallituksen esityksessä arvioidaankin, että kolmen vuoden asumisaikavaatimus tulee koskemaan noin 2500 tuensaajaa ja 2700 lasta vuonna 2030. Esityksessä arvioidaan, että 1050 tuensaajaa (42 prosenttia) ei muuttaisi toimintaansa, eli heille muutos olisi vain toimeentulon heikennys.

Esityksellä on vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon. Esityksen vaikutukset kohdistuvat enemmässä määrin naisiin, koska merkittävä enemmistö kotihoidon tuen saajista on naisia. Esityksessä arvioidaan muutosten vaikuttavan positiivisesti naisten työmarkkina-asemaan sekä taloudelliseen itsenäisyyteen. SAK kannattaa naisten aseman parantamista, mutta on kyseenalaista, että tasa-arvoa edistetään lähinnä melko pieneen joukkoon kohdistuvalla etuusleikkauksella ilman riittävää tukea kotoutumiseen ja työllistymiseen muilla keinoin. Naisten työllisyyttä tulee edistää laaja-alaisesti esimerkiksi vähentämällä perhevapaa- ja raskaussyrjintää, parantamalla työllisyyspalveluita sekä osaltaan uudistamalla koko lastenhoitotukijärjestelmää. Esitys sisältää ongelmia myös yhdenvertaisuuden kanssa, koska sillä rajataan vain maahanmuuttajien vapautta valita pienten lasten hoidon järjestäminen.

SAK kiinnittää huomiota myös siihen, että hallituksen esityksellä murretaan kotihoidon tuen periaatetta universaalista perhe-etuudesta. Tämä on muutos suomalaisen perhepolitiikan periaatteisiin.

Esityksessä ehdotetaan myös muutettavaksi kotihoidon tuen maksun käytäntöä maksaa etuus lapsesta, joka ei osallistu kunnalliseen varhaiskasvatukseen riippumatta siitä, kuka häntä hoitaa. Esityksessä ehdotetaan, että jatkossa etuus maksetaan sille vanhemmalle tai huoltajalle, joka lasta pääsääntöisesti hoitaa. Tämä muutos koskisi esityksen mukaan kaikkia kotihoidon tuen saajia, ei vain alle 3 vuotta Suomessa asuneita.

SAK korostaa, että esityksessä ei ole riittävässä määrin arvioitu sitä, millä tavoin tämä vaikuttaa perheiden mahdollisuuksiin järjestää lastenhoitoa. Nykyisin lasta on voinut hoitaa esimerkiksi isovanhempi, mutta etuus on maksettu vanhemmalle. Jatkossa tällaisissa tilanteissa vanhempien täytyy solmia työsopimus lasta hoitavan isovanhemman kanssa, jotta vanhemmat voivat hakea yksityisen hoidon tukea, joka maksettaisiin isovanhemmalle. Tämä järjestely voi olla perheille vaikeasti hyödynnettävä, se ei lisää työn ja perheen yhteensovittamista eikä tue vanhempien erilaisia lastenhoidon järjestelyjä.

Esityksestä jää myös epäselväksi se, miten maksamisen periaatteen muutos vaikuttaa päätoimisesti opiskeleviin vanhempiin. Nykyisin kotihoidon tukea on voinut saada samanaikaisesti opintoetuuksien kanssa, mutta jos jatkossa kotihoidon tuen maksamisessa edellytetään lapsen pääasiallista hoitamista, voi sillä olla vaikutuksia päätoimisiin opiskelijoihin. Moni opiskelija hyödyntää lastenhoidossa apuna nimenomaan läheisiään. Päätoimisten opiskelijoiden mahdollisuuksia saada opintotukea ei ole tarkoituksenmukaista eikä oikeansuuntaista kiristää syntyvyyden tukemisen eikä opintojen etenemisen näkökulmasta.

Hiljattain maahan tulleiden pienten lasten vanhempien nykyistä nopeampaa kotoutumista sekä lasten yhteiskuntaan integroitumista ja kotimaisen kielen oppimista tuetaan parhaiten parantamalla kotoutumispalveluita eikä etuusleikkauksilla. Onkin ristiriitaista, että Petteri Orpon hallitus leikkaa

myös kotoutumispalveluista samalla, kun esimerkiksi tällä esityksellä kotoutumispalveluihin halutaan ohjata maahanmuuttajia nykyistä tehokkaammin. SAK:n näkemyksen mukaan työllisyys-, kotoutumis- ja varhaiskasvatuspalveluiden resursseja tulisi päin vastoin vahvistaa ja lisätä kieli- ja kotoutumiskoulutuksen mahdollisuuksia myös työperäisille maahanmuuttajille. Tutkimuksen mukaan panostukset työllisyys- ja kotoutumispalveluihin luultavasti myös maksavat itsensä takaisin.

Lastenhoidon tukien järjestelmä tarvitsee uudistusta, jotta voidaan paremmin tukea erityisesti äitien työllisyyttä. Kotihoidon tukea tulisi uudistaa osana vanhempainvapaita niin, että etuusjärjestelmä tukee erityisesti naisten työllisyyttä, työn ja perheen yhteensovittamista sekä ottaa huomioon lapsen edun mukaisen hoivantarpeen. Kotihoidon tuen uudistamisella voidaan vaikuttaa myönteisesti myös kaikkien alle

3-vuotiaiden lasten varhaiskasvatukseen osallistumiseen.

Vanhala Laura
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry